

A német gazdaság aktuális körképe és jövőbeli kilátásai

Juhász Imre

volt gazdasági szakdiplomata, egykori nagykövetségi
tanácsos

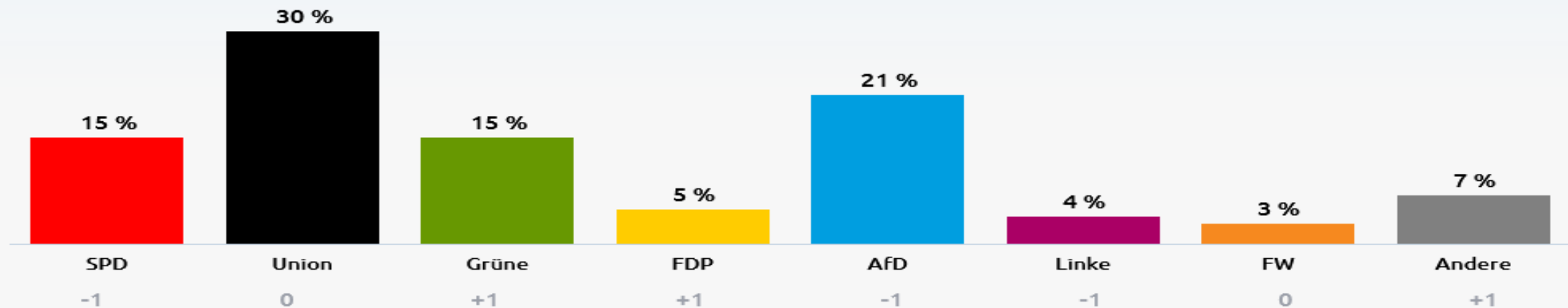
2023. október 8.: tartományi parlamenti választások Bajorországban és Hessenben: üzenet a szövetségi kormánynak

- Mindkét tartományban a CDU, illetve a CSU maradt a fő kormányzó párt
- Bajorországban megmaradt a *CSU-Freie Wähler* kormánykoalíció, Hessenben a *CDU* tíz éves koalíciós partnerét, a *Zöldek pártját* lecserélte a választások során meggyengült *SPD*-re,
- A berlini „közlekedésilámpa-koalíciót” alkotó mindhárom párt mindkét tartományban veszített a korábbi eredményéhez képest, ami – a választások tartományi jellege ellenére - a szövetségi kormány munkájával való elégedetlenség jeleként is értékelhető, az *FDP* Bajorországban be sem került a tartományi törvényhozásba.
- Mindkét tartományban megerősödött az *AfD*, ami egyrészt a „hagyományos pártokkal” való elégedetlenség jele, másrészt jelzés értékű a 2024-ben három keletnémet tartományban megrendezésre kerülő választások szempontjából.

Az egyes politikai pártok népszerűsége 2023 november első hétvégéjén, a törvénykezési időszak félidejében

Sonntagsfrage Bundestagswahl

10.11.2023

Veränderung zur vorherigen Erhebung in Prozentpunkten.

Grundgesamtheit
Wahlberechtigte in
Deutschland

Erhebungsmethode
Zufallsbasierte Telefon- und
Online-Befragung

Fallzahl
1.195 Befragte

Erhebungszeitraum
07. bis 08. November 2023

A német gazdaság és társadalom egyes, részben örökölt (és meg nem oldott), részben az elmúlt két év során kialakult kihívásai

Demográfiai kihívás – a lakosság elöregedése, a (németországi születésű) munkaképes lakosság lélekszámának csökkenése

Beáramló menekültek társadalmi integrációja

Szakképzett munkaerő hiánya - iskolát be nem fejezők növekvő aránya 13-ról 16 %-ra emelkedett.

Bürokrácia, engedélyezési eljárások lassúsága, bonyolultsága

Vállalkozási készség romlása

Vasúthálózat, közutak, hidak, középületek, (pl. oktatási intézmények) rossz állapota

A digitalizáció elterjedése és a megújuló energiákra való átállás lassúsága

Gazdasági recesszió (2023-ban GDP visszaesése), európai összehasonlításban magas infláció

Lakhatási költségek emelkedése (építési költségek, lakbérek)

Magas energiaköltségek → energiaintenzív ipari tevékenységek visszaszorulása (pl. vegyipar)

A reáljövedelmek három év óta történő csökkenése (G7 országok között a 6. helyen)

Keleti tartományok felzárkózásának elakadása

Bérkülönbségek a régi és az új tartományok munkavállalói között

A keletnémet munkavállalók sok területen még mindig másodosztályú munkavállalóknak érzik magukat. A szövetségi munkaügyi hivatal (BA) bérstatisztikája szerint a társadalombiztosítási járulékköteles teljes munkaidőben foglalkoztatottak átlagos havi bruttó bére Kelet-Németországban 2022 végén csaknem 600 euróval volt alacsonyabb, mint Nyugat-Németországban. Az úgynevezett mediánbér a régi tartományokban 3752 euró, az újakban 3157 euró volt.

A BA szempontjából az esetenként jelentős különbségek okai között valószínűleg a vállalati méret és az ágazati struktúra, valamint a kollektív szerződéses lefedettség is szerepel. A legalább 250 főt foglalkoztató vállalatoknál dolgozók aránya az összes foglalkoztatotthoz viszonyítva alacsonyabb az új, mint a régi tartományokban. A kollektív szerződésekről szóló tárgyalások lefedettsége keleten szintén jelentősen alacsonyabb.

Tartományi szinten a BA statisztikái szerint a tartományok között Nyugat-Németországban 4127 euró (Hamburg) és 3385 euró (Schleswig-Holstein) között, Kelet-Németországban pedig 3806 euró (Berlin) és 2935 euró (Mecklenburg-Elő-Pomeránia) között volt a tartományok között. A megyék és önálló városok esetében még nagyobbak voltak a különbségek. A szövetségi statisztikai hivatal adatai szerint a kelet-németországi munkavállalók átlagosan évi 13 ezer euróval kevesebbet kerestek, mint nyugati kollégáik. A teljes munkaidőben foglalkoztatottak átlagos bruttó éves fizetése nyugaton 2022-ben 58 085 euró volt, míg keleten 45 070 euró.

A berlini DIW gazdaságkutató intézet szerint a foglalkoztatott menekültek több mint fele szakmunkásként dolgozik

- **A Németországba menekültek munkaerő-piaci részvétele idővel jelentősen nőtt. Különösen a férfiak dolgoztak lényegesen gyakrabban 2020-ban, mint négy évvel korábban (55 helyett 16 %). A nők körében a foglalkoztatás szintén alacsonyabb mértékben, hatról 17 %-ra nőtt. Kezdetben a menekültek főként segéd- vagy szakmunkásként dolgoztak. Idővel azonban világossá vált, hogy különösen a férfiak egyre gyakrabban találják magukat szakmunkás munkakörben - a 18-65 éves menekült férfiak egyharmada dolgozik már ilyen munkakörben. Ha csak a foglalkoztatott menekülteket nézzük, több mint 60 %-uk szakmunkásként dolgozik.**
- **A menekültek mobilitása magasabb, mint a németországi lakosság többi részénél. Viszonylag sok menekült vált más munkakörbe, főként a szakképzetlenek közül a szakmunkások közé. "Különösen a külföldön szerzett szakképesítések és a német iskolai végzettség megszerzése, valamint a német nyelv elsajátítása kedvez a munka világában való jobb elhelyezkedésnek és a szakképzetlen munkából a szakképzett munkára való átállásnak."**

A Német Ipari és Kereskedelmi Kamara (DIHK) 2023 júniusi pozíciós papírja Európa versenyképessége javítása feltételeiről

A DIHK az alábbiakban konkrét követeléseket fogalmazta meg Európa mint üzleti telephely versenyképességének javításáról:

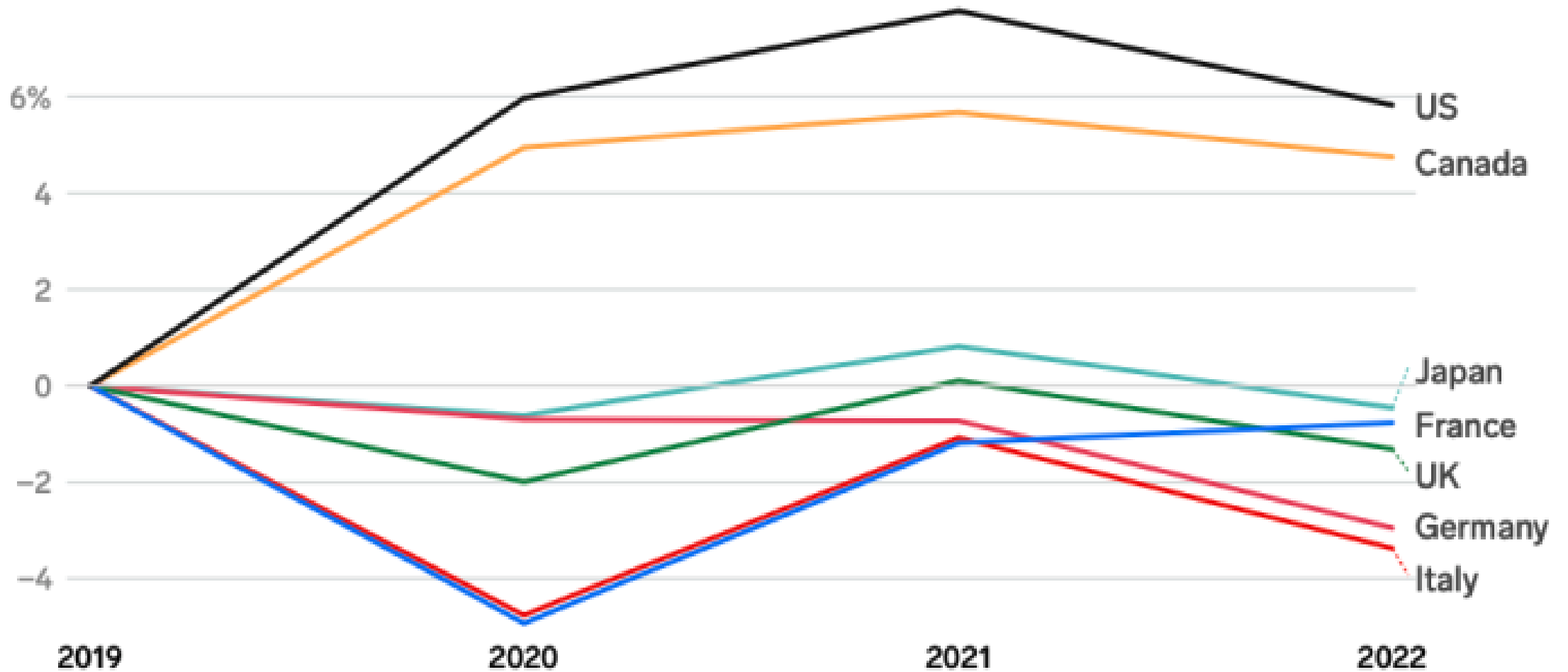
- 1. A bürokrácia csökkentése és a jogalkotás javítása.
- 2. gyorsabb engedélyezési eljárások
- 3. nemzetközileg versenyképes energiaárak biztosítása az EU-ban
- 4. az érték- és ellátási láncok rugalmasságának növelése
- 5. az innováció és a kutatás erősítése az EU-ban
- 6. a kereskedelmi megállapodások előmozdítása
- 7. az adatok felhasználásának lehetővé tétele
- 8. a mesterséges intelligenciában rejlő lehetőségek megragadása
- 9. a kiberbiztonság megerősítése
- 10. a szakképzett munkaerő fejlesztése, vonzása és megtartása

A német gazdasági szervezetek 2023. szeptember 7-én nyilvánosságra hozott közös éves jelentése szerint Németország veszít versenyképességéből és vonzerejéből"

Ahhoz, hogy a német vállalkozói szféra a jövőben is versenyképes maradjon, a politikusoknak most kell a megfelelő irányt kijelölniük a tartósan jobb keretfeltételekhez". Németországban számos vállalat és vállalkozás még mindig érzi az orosz agressziós háború közvetlen és közvetett gazdasági következményeit. Bár a német kormány segélycsomagjai számos vállalat és vállalkozás fennmaradását biztosíthatták volna, a megszakadt ellátási láncok, a továbbra is bizonytalan energiaellátás, a növekvő bürokrácia és a növekvő társadalombiztosítási járulékok megterhelik a kkv-kat.

Németország a gazdasági gyengeség súlyos szakaszában van. Azt is látjuk, hogy a vállalatok kivonulnak Németországból, vagy egyre kevésbé vonzó Németországban letelepedni. A politikusoknak sürgősen foglalkozniuk kell a telephelyi vita kérdésével.

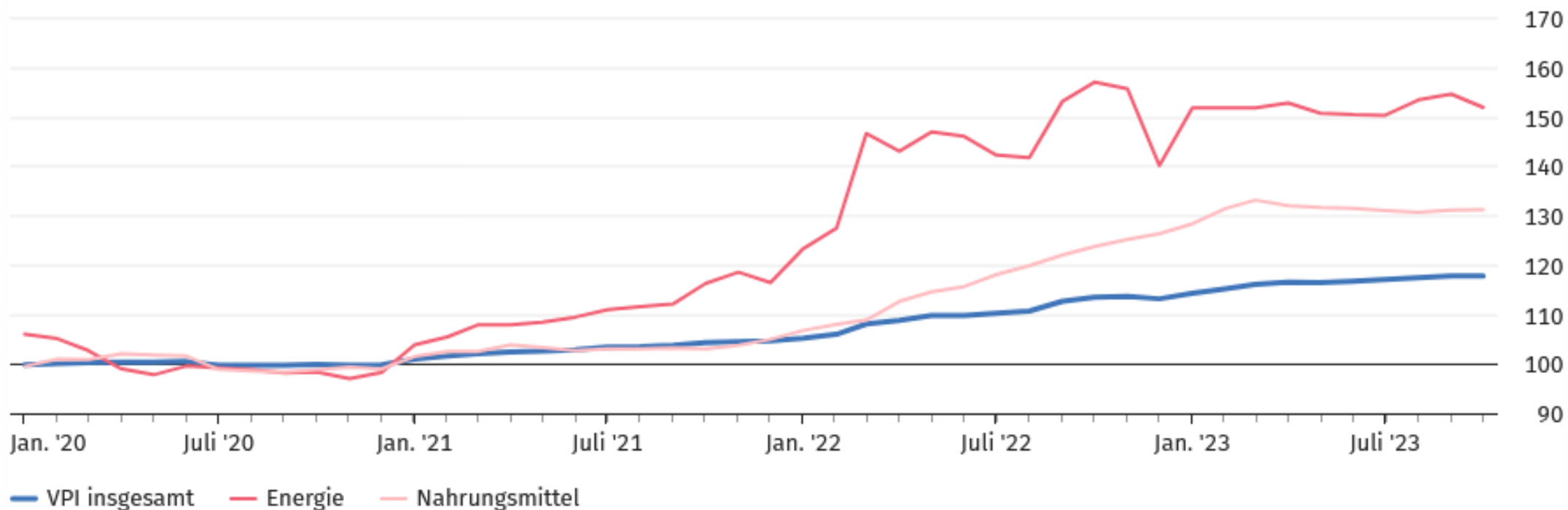
A reáljövedelmek alakulása a G7-országokban 2020 és 2022 között

A fogyasztói árak alakulása 2020 és 2023 ősze között

Verbraucherpreisindizes für Deutschland

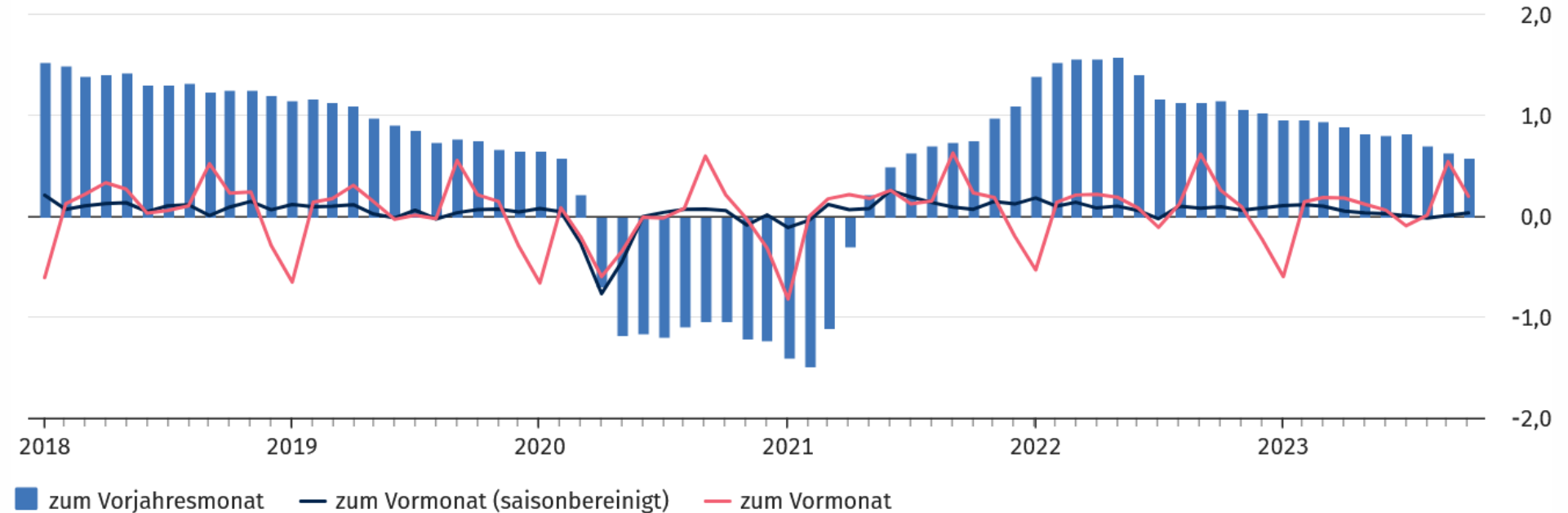
2020 = 100

Az állandó németországi lakhellyel rendelkezők foglalkoztatásának alakulása

Erwerbstätige mit Wohnort in Deutschland

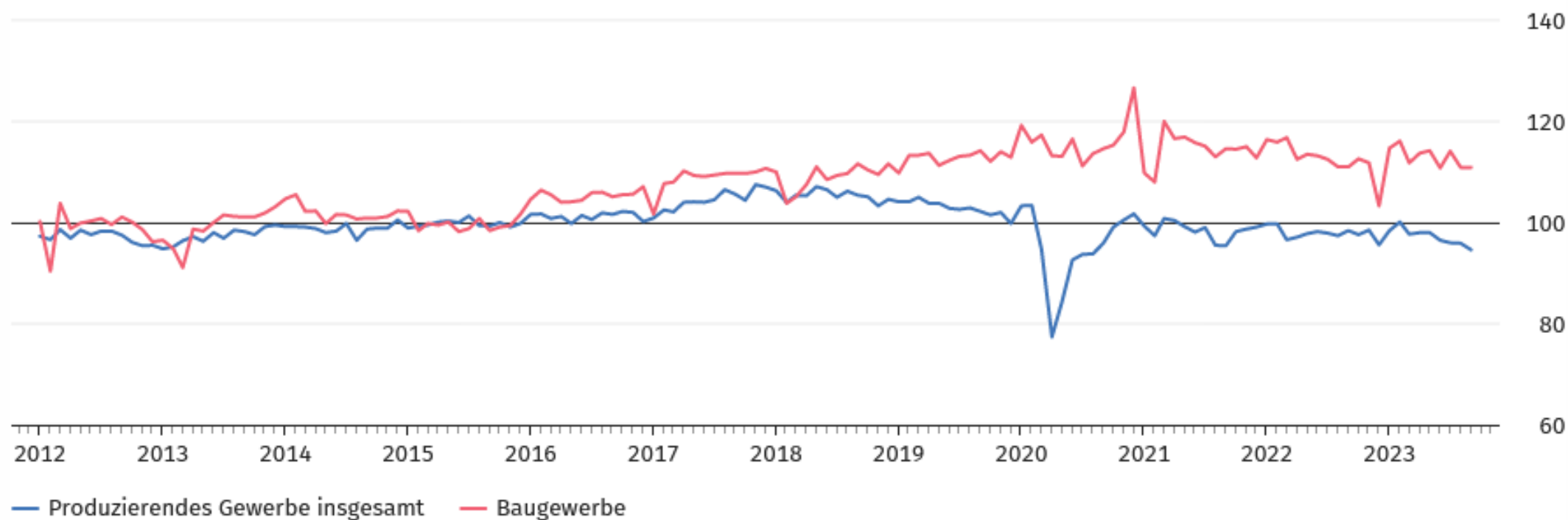
Veränderungen in %

A feldolgozóipar termelése 2012 és 2023 ősze között

Produktion für das Produzierende Gewerbe

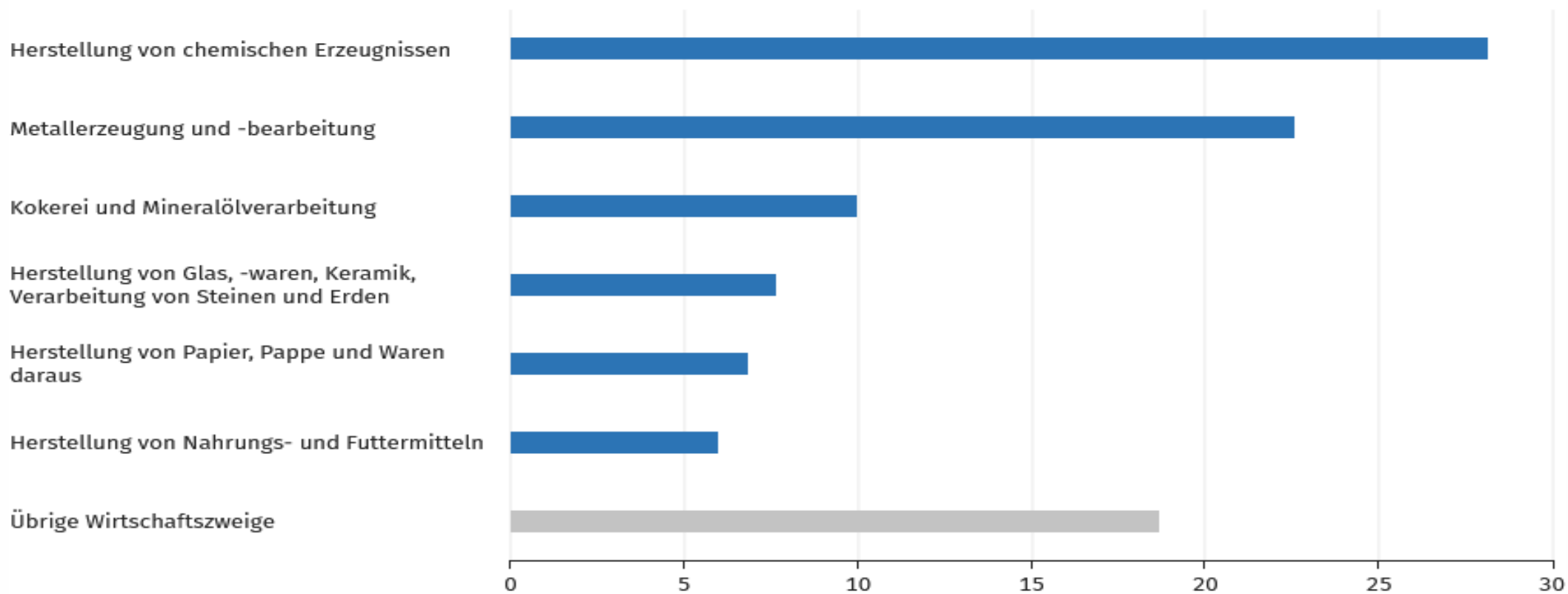
Index 2015 = 100; Kalender- und saisonbereinigt (X13 JDemetra+)

Az ipari energiafelhasználás szerkezete 2022-ben

Energieverwendung in der Industrie 2022

Anteile in %

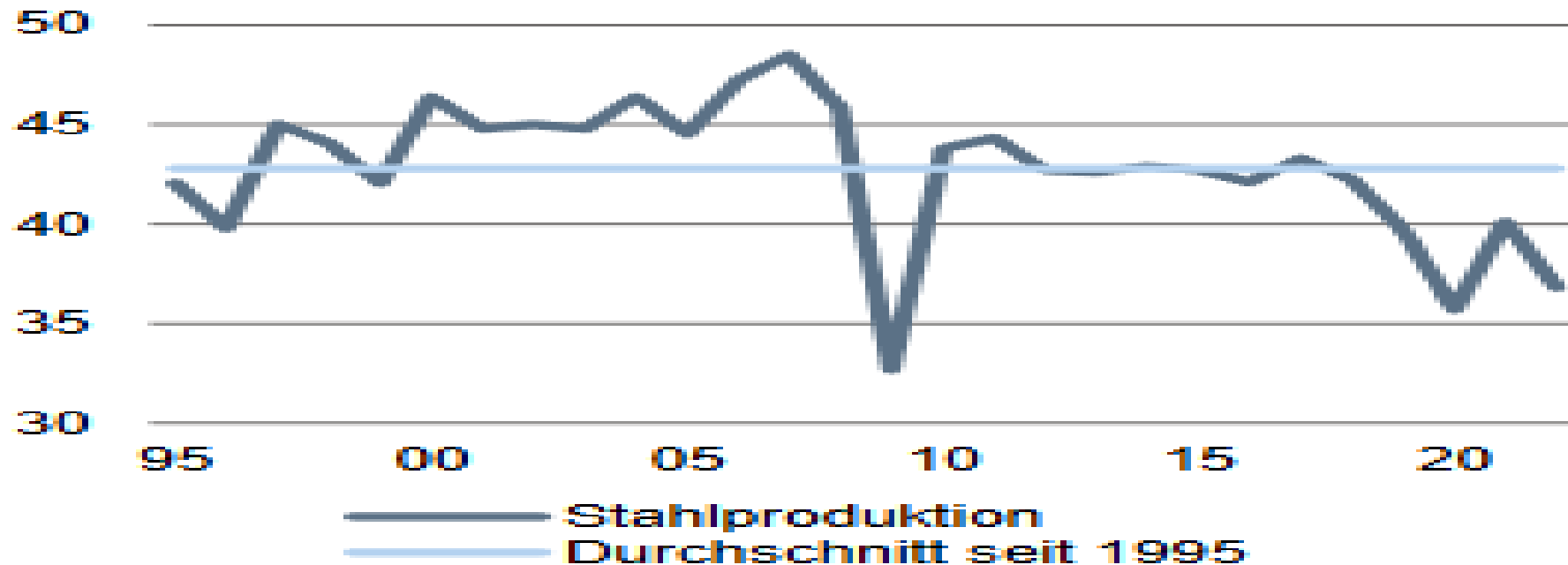

Az acéltermelés alakulása Németországban az acélipari gazdasági egyesülés adatai alapján

Stahlproduktion in Deutschland unter langjährigem Durchschnitt

3

Rohstahlerzeugung in Deutschland, Mio. Tonnen

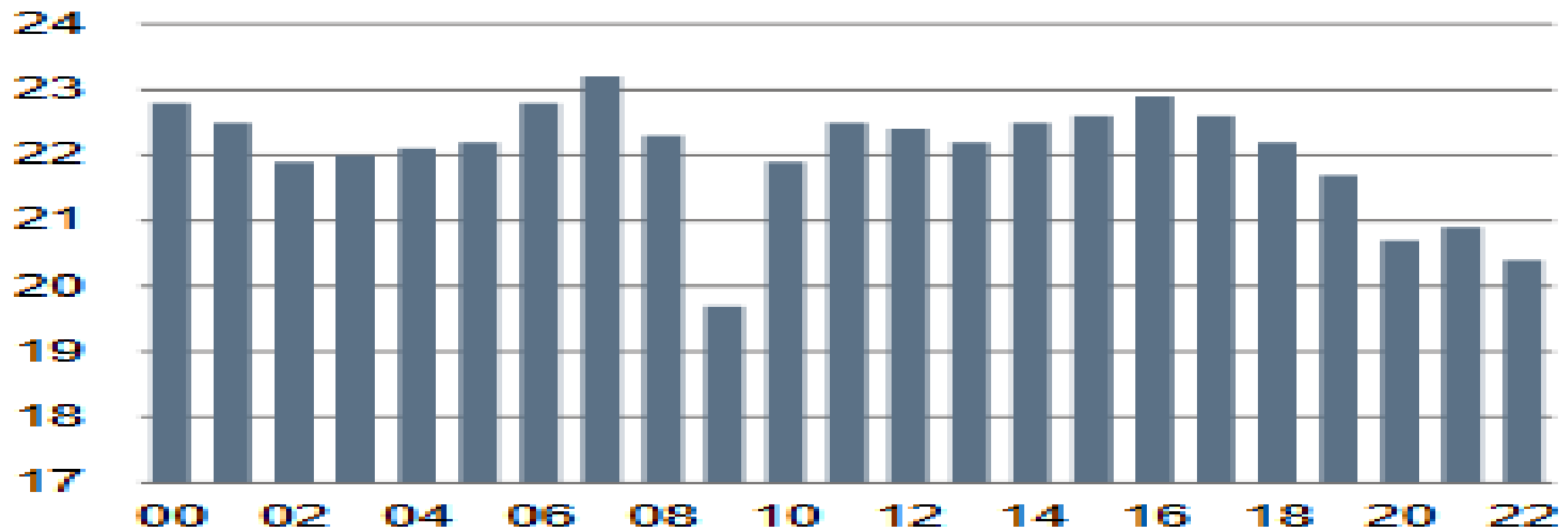
Quelle: WV Stahl

A feldolgozóipar részesedése a bruttó értékteremtésben, Forrás: Eurostat

Bedeutung der Industrie geht zurück

4

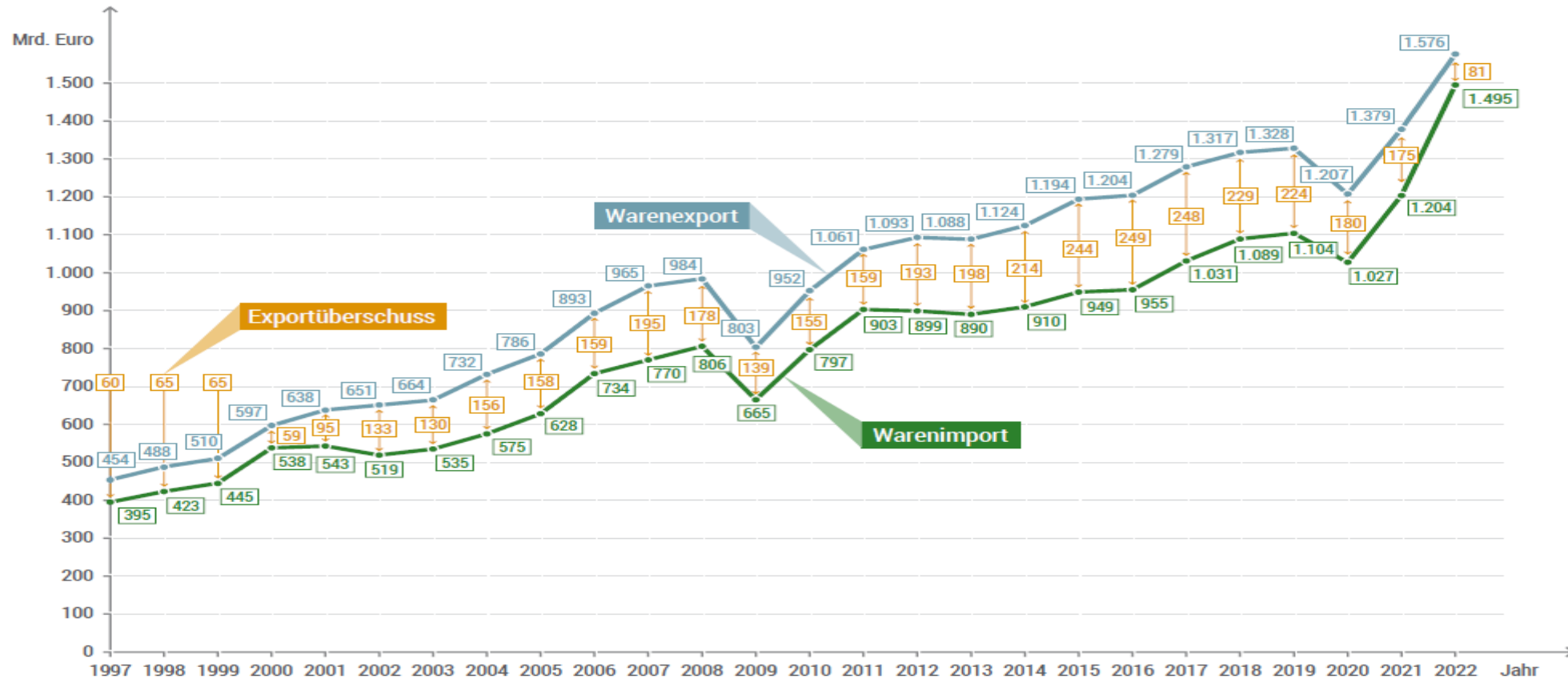
Anteil des Verarbeitenden Gewerbes an der gesamten Bruttowertschöpfung in DE, %

Quelle: Eurostat

Németország külkereskedelmi forgalma 1997 és 2022 között

Deutschland: Entwicklung des Außenhandels Export, Import und Exportüberschuss in absoluten Zahlen, 1997 bis 2022

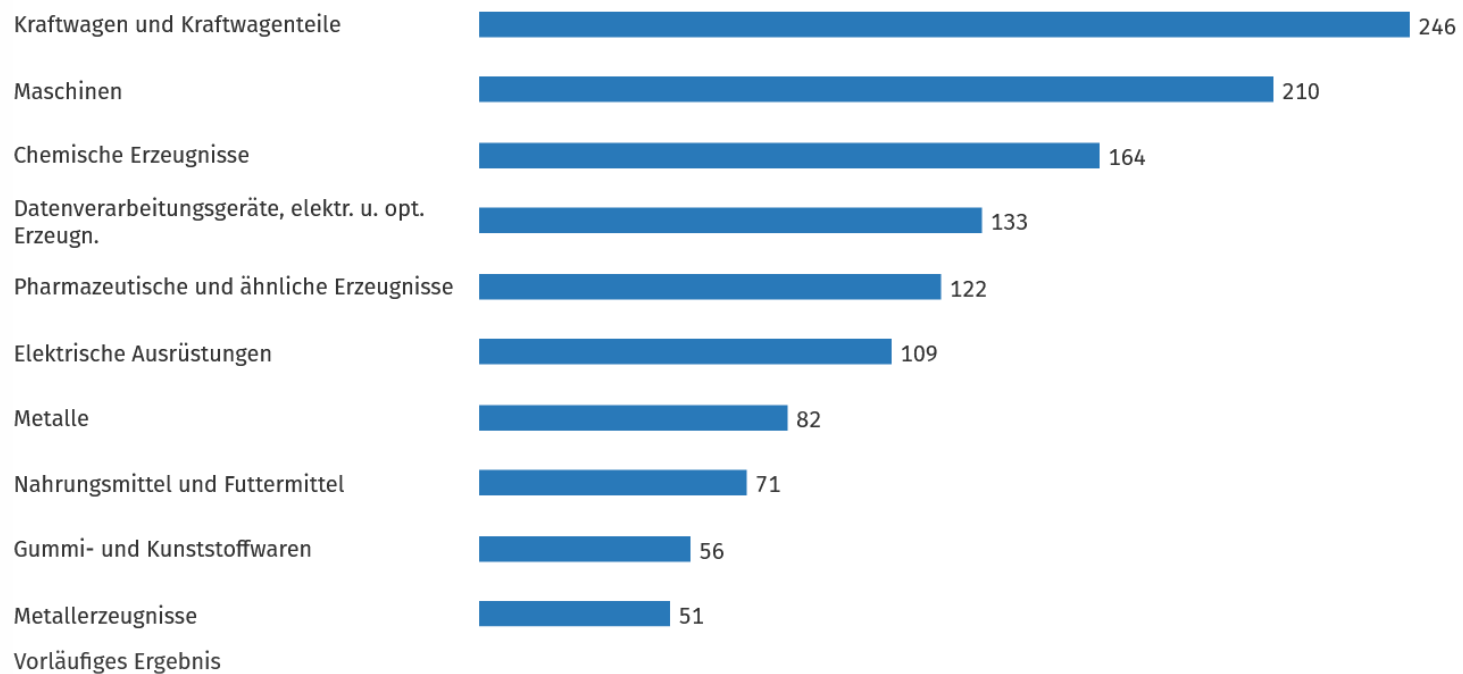

Quelle: Statistisches Bundesamt: Außenhandel
Lizenz: CC BY-NC-ND 4.0
Bundeszentrale für politische Bildung 2023 | www.bpb.de

A német áruexport legfőbb termékcsoportjai 2022-ben a Szövetségi Statisztikai Hivatal adatai alapján

Die wichtigsten deutschen Handelswaren 2022

Export, in Milliarden EUR

Németország legfontosabb kereskedelmi partnerei 2022-ben a Szövetségi Statisztikai Hivatal adatai alapján

Helyezés	Exportpiac	Export Milliárd euró	Részarány %		Importforrás	Import Milliárd euró	Részarány %
	Teljes forgalom	1.574,5	100,0		Teljes forgalom	1.494,8	100,0
1.	Egyesült Államok	156,1	9,9		Kína	191,1	12,8
2.	Franciaország	116,1	7,4		Hollandia	123,0	8,2
3.	Hollandia	110,6	7,0		Egyesült Államok	91,7	6,1
4.	Kína	106,8	6,8		Lengyelország	77,4	5,2
5.	Lengyelország	90,3	5,7		Olaszország	72,3	4,8
6.	Ausztria	88,9	5,6		Franciaország	69,8	4,7
7.	Olaszország	87,4	5,6		Norvégia	63,0	4,2
8.	Egyesült Királyság	73,4	4,7		Belgium	62,3	4,2
9.	Svájc	70,6	4,5		Csehország	58,6	3,9
10.	Belgium	61,3	3,9		Ausztria	57,7	3,9
11.	Csehország	54,4	3,5		Svájc	55,2	3,7
12.	Spanyolország	48,8	3,1		Egyesült Királyság	37,5	2,5
13.	Magyarország	32,2	2,0		Spanyolország	37,4	2,5
14.	Svédország	29,1	1,9		Oroszország	35,3	2,4
15.	Törökország	27,0	1,7		Magyarország	33,3	2,2

A visegrádi országok egy főre jutó exportja Németországba 2022-ben, forrás: destatis, 2023. máj. 22.

Megnevezés	Lélekszám (millió fő, 2018)	Helyezés a teljes német behozatalban	2022.évi export Németországba, Milliárd €	Egy lakosra jutó export Németországba, €
Lengyelország	38,39	4.	77,40	2.016
Csehország	10,65	9.	58,67	5.523
Magyarország	9,77	15.	33,84	3.408
Szlovákia	5,44	19.	19,42	3.559
Összesen	64,25		189,33 (Összehasonlításul: Kína - 191,72	2.939

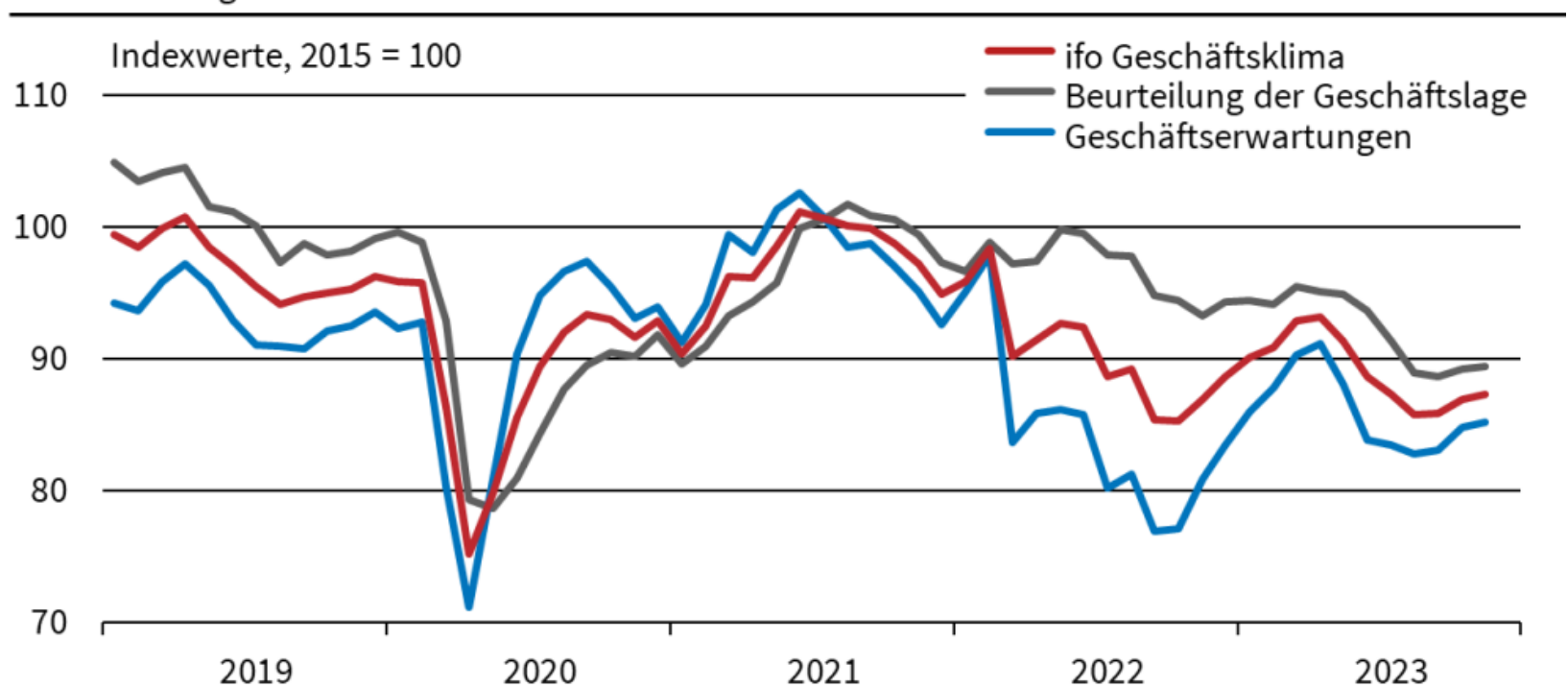
Németország külkereskedelmi forgalma 2023 I-IX. hónapban a közép-európai országokkal és a szovjet utódállamokkal

Forrás: Német Gazdaság Keleti Bizottsága

Ursprungs- und Bestimmungsländer	Warenverkehr in Tsd. €		Dt. Einfuhr in Tsd. €		Dt. Ausfuhr in Tsd. €		Änderung in % gg. über Vorjahreszeitraum		
	Jan-Sep 2023	Jan-Sep 2022	Jan-Sep 2023	Jan-Sep 2022	Jan-Sep 2023	Jan-Sep 2022	Einfuhr	Ausfuhr	Handelsumsatz
Polen	127.989.115	126.534.859	61.047.679	57.326.824	66.941.438	69.208.035	6,5	-3,3	1,1
Tschechische Republik	85.446.145	85.915.111	45.684.168	43.929.128	39.751.977	41.985.983	4,0	-5,3	-0,5
Ungarn	52.445.943	49.817.043	28.113.426	25.129.742	24.332.517	24.687.301	11,9	-1,4	5,3
Rumänien	30.716.049	28.444.770	14.597.238	13.005.950	16.118.811	15.438.820	12,2	4,4	8,0
Slowakei	29.063.646	27.413.775	15.634.985	14.413.025	13.428.661	13.000.750	8,5	3,3	6,0
Slowenien	10.432.669	10.999.990	5.325.087	5.654.962	5.107.582	5.345.028	-5,8	-4,4	-5,2
Russische Föderation	10.105.543	42.800.254	3.107.062	31.273.428	6.998.481	11.526.826	-90,1	-39,3	-76,4
Bulgarien	9.058.735	9.175.610	4.603.034	5.143.539	4.453.701	4.032.071	-10,5	10,5	-1,3
Ukraine	7.050.663	5.532.820	2.038.256	2.149.669	5.012.407	3.383.151	-5,2	48,2	27,4
Serbien	6.651.348	5.883.299	3.317.067	2.902.391	3.334.281	2.980.908	14,3	11,9	13,1
Kasachstan	6.630.661	7.053.270	4.191.634	5.292.437	2.439.027	1.760.833	-20,8	38,5	-6,0
Litauen	6.222.788	6.321.518	2.124.668	2.422.482	4.098.120	3.899.036	-12,3	5,1	-1,6
Kroatien	5.752.093	5.541.526	1.791.303	1.801.559	3.980.790	3.739.967	-0,6	5,9	3,8
Nordmazedonien	3.875.598	3.864.226	2.877.313	2.881.342	998.285	982.884	-0,1	1,6	0,3
Lettland	2.725.128	2.817.232	850.774	913.526	1.874.354	1.903.706	-6,9	-1,5	-3,3
Estland	2.672.858	2.688.110	705.647	717.485	1.967.211	1.970.625	-1,6	-0,2	-0,6
Bosnien und Herzegowina	1.954.097	1.831.623	994.231	987.048	959.886	844.575	0,7	13,7	6,7
Belarus	1.551.369	1.276.053	193.125	360.340	1.358.244	915.713	-46,4	48,3	21,6
Aserbajdschan	930.443	1.445.381	502.538	1.137.616	427.905	307.765	-55,8	39,0	-35,6
Usbekistan	818.129	878.971	58.080	65.821	780.049	813.150	-11,8	-8,5	-6,9
Georgien	654.247	463.241	66.163	74.684	588.084	388.557	-11,4	51,4	41,2
Republik Moldau	630.435	615.662	223.521	215.992	406.914	399.670	3,5	1,8	2,4
Kirgisistan	550.155	190.397	15.182	22.616	534.973	167.781	-32,9	218,9	189,0
Amerien	527.578	399.231	136.800	108.630	390.778	290.601	25,9	34,5	32,1
Albanien	457.400	414.435	160.750	152.824	296.650	261.611	5,2	13,4	10,4
Kosovo	330.405	296.674	70.801	65.132	259.604	231.542	8,7	12,1	11,4
Turkmenistan	156.412	156.104	4.799	31.018	151.613	125.086	-84,5	21,2	0,2
Montenegro	155.106	112.194	23.194	21.485	131.912	90.709	8,0	45,4	38,2
Tadschikistan	70.393	37.354	2.157	2.053	68.236	35.301	5,1	93,3	88,4
Osteuropa Handel Gesamt	405.623.151	428.920.733	198.470.682	218.202.748	207.152.469	210.717.985	-9,0	-1,7	-5,4
Deutscher Handel Gesamt	2.203.391.504	2.308.832.458	1.025.911.205	1.125.446.585	1.177.480.299	1.183.385.873	-8,8	-0,5	-4,6

Az Ifo-index alakulása 2018 és 2023 között

ifo Geschäftsklima Deutschland^a
Saisonbereinigt

^a Verarbeitendes Gewerbe, Dienstleistungssektor, Handel und Bauhauptgewerbe.

Quelle: ifo Konjunkturumfragen, November 2023.

© ifo Institut

A bruttó hazai termék németországi változására vonatkozó előrejelzések

A bruttó hazai termék németországi változására vonatkozó előrejelzések			
Forrás	Előrejelzés időpontja	2023. évi előrejelzés	2024. évi előrejelzés
A szövetségi kormány mellett működő független szakértői tanács („öt bölcös”)	2023 március	+0,2 %	+1,3%
Szövetségi kormány	2023 április	+0,4%	+1,6%
Német Szövetségi Bank	2023 június	-0,3%	+1,2%
Kölni IW gazdaságkutató intézet	2023 augusztus	-0,5%	.
Európai Unió Bizottsága	2023 szeptember	-0,4%	+1,1%
Gazdasági Együtműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD)	2023 szeptember	-0,2%	+0,9%
Hamburgi HWWA világgazdasági intézet	2023 szeptember	-0,5%	+1,0%
IMK makrogazdasági és konjunktúrakutató intézet	2023 szeptember	-0,5%	+0,7%
Müncheni Ifo gazdaságkutató intézet	2023 szeptember	-0,4%	+1,4%
Hallei IWH gazdaságkutató intézet	2023 szeptember	-0,5 %	+0,9%
Kieli IfW gazdaságkutató intézet	2023 szeptember	-0,5%	+1,3%
Esseni RWI gazdaságkutató intézet	2023 szeptember	-0,6 %	+1,1%
Vezető gazdaságkutató intézetek közössége	2023 szeptember	-0,6%	+1,3%
Nemzetközi Valuta Alap (IMF)	2023 október	-0,5%	+0,9%
Szövetségi kormány	2023 október	-0,4%	+1,3%

A német gazdaság fontosabb jelzőszámai a Német Ipari és Kereskedelmi Kamarák őszi konjunktúra-felmérése alapján

Forrás: DIHK Konjunkturumfragen 2023 Herbst

Megnevezés (változás)	2022. évi tény	2023. évi várható	2024. évi előrejelzés
Bruttó hazai termék	1,8 %	-0,5 %	0,0 %
Magánfogyasztás	3,9 %	-0,5 %	1,0 %
Állami fogyasztás	1,6 %	-1,5 %	0,5 %
Bruttó beruházások	0,1 %	0,5 %	-0,6 %
- Gépek, berendezések	4,0 %	3,5 %	0,5 %
- Egyéb felszerelések	-0,7 %	0,0 %	2,0 %
- Építési tevékenység	-1,8 %	-1,0 %	-2,0 %
Áru- és szolgáltatás-export	3,3 %	-0,5 %	1,0 %
Áru- és szolgáltatás-import	6,6 %	-1,5 %	1,0 %
Foglalkoztatottak száma	+612 ezer	+300 ezer	+50 ezer

A legfontosabb üzleti kockázati tényezők az egyes fő gazdasági ágazatokban az ipari és kereskedelmi kamarák 2023 őszi konjunktúra-felmérésében,

(több válasz lehetséges volt, zárójelben a korábbi, 2023 kora nyári felmérés adatai)

Forrás: DIHK Konjunkturumfrage 2023 Herbst

	Ipar	Építőipar	Kereskedelem	Szolgáltatások
1.	71 % (76 %) energia- és nyersanyagárak	66 % (72 %) energia- és nyersanyagárak	65 % (60 %) belföldi kereslet alakulása	60 % (62 %) szakképzett munkaerő hiánya
2.	64 % (50 %) belföldi kereslet alakulása	64 % (70 %) szakképzett munkaerő hiánya	62 % (66 %) energia- és nyersanyagárak	55 % (58 %) energia- és nyersanyagárak
3.	57 % (63 %) szakképzett munkaerő hiánya	58 % (47 %) belföldi kereslet alakulása	52 % (43 %) gazdaságpolitikai tényezők	53 % (52 %) munkavégzéssel összefüggő költségek
4.	55 % (56 %) munkavégzéssel összefüggő költségek	52 % (53 %) munkavégzéssel összefüggő költségek	51 % (51 %) munkavégzéssel összefüggő költségek	51 % (44 %) gazdaságpolitikai tényezők
5.	51 % (42 %) gazdaságpolitikai tényezők	48 % (39 %) gazdaságpolitikai tényezők	50 % (53 %) szakképzett munkaerő hiánya	45 % (40 %) belföldi kereslet alakulása

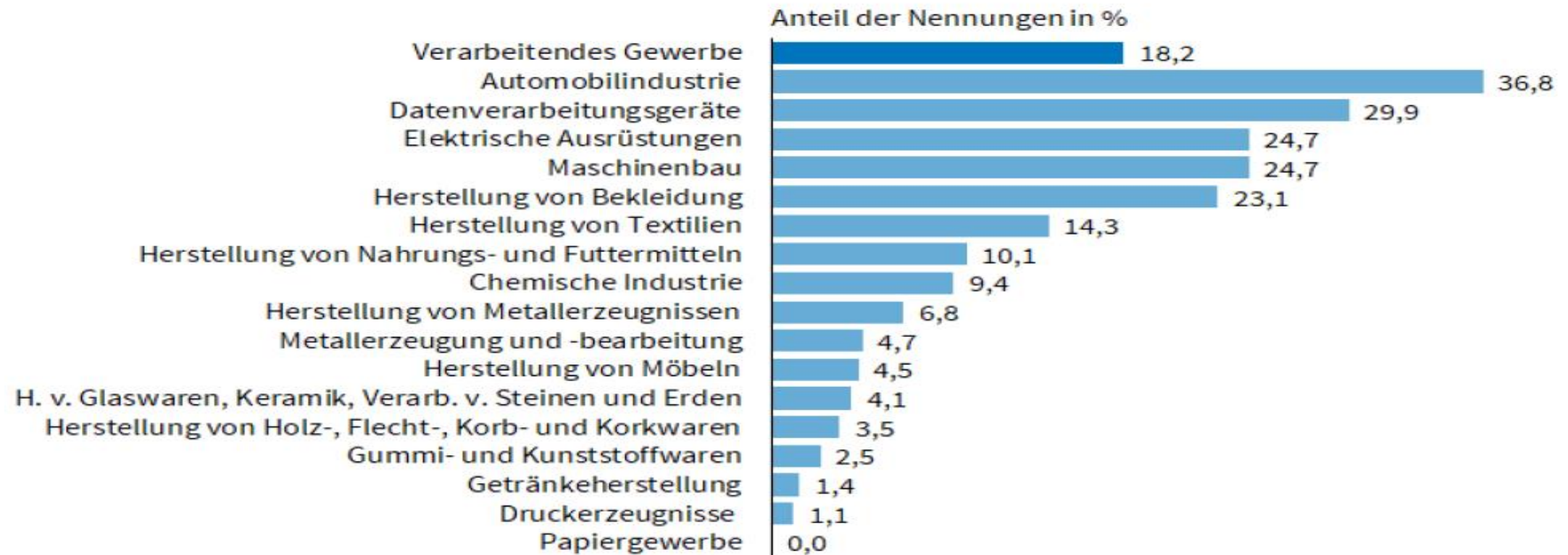
Az üzleti léggörre számított Ifo-index alakulása 2022 október és 2023 november között

(Indexérték, 2015 = 100, szezonális hatásoktól megtisztítva)

	22/10	22/11	22/12	23/1	23/2	23/3	23/4	23/5	23/6	23/7	23/8	23/9	23/10	23/11
Léggör	85,3	86,8	88,7	90,1	90,8	92,9	93,2	91,5	88,7	87,3	85,8	85,8	86,9	87,3
Aktuális helyzet	94,4	93,4	94,3	94,4	94,0	95,5	95,1	94,9	93,7	91,4	89,0	88,7	89,2	89,4
Üzleti várakozások	77,0	80,7	83,5	86,0	87,7	90,3	91,3	88,3	83,9	83,5	82,7	83,1	84,7	85,2

Az előgyártmány-hiányt jelző vállalatok aránya 2023 októberében a müncheni Ifo gazdaságkutató intézet felmérése szerint

Knappheit von Vorprodukten im Verarbeitenden Gewerbe

Quelle: ifo Konjunkturumfragen, Oktober 2023.

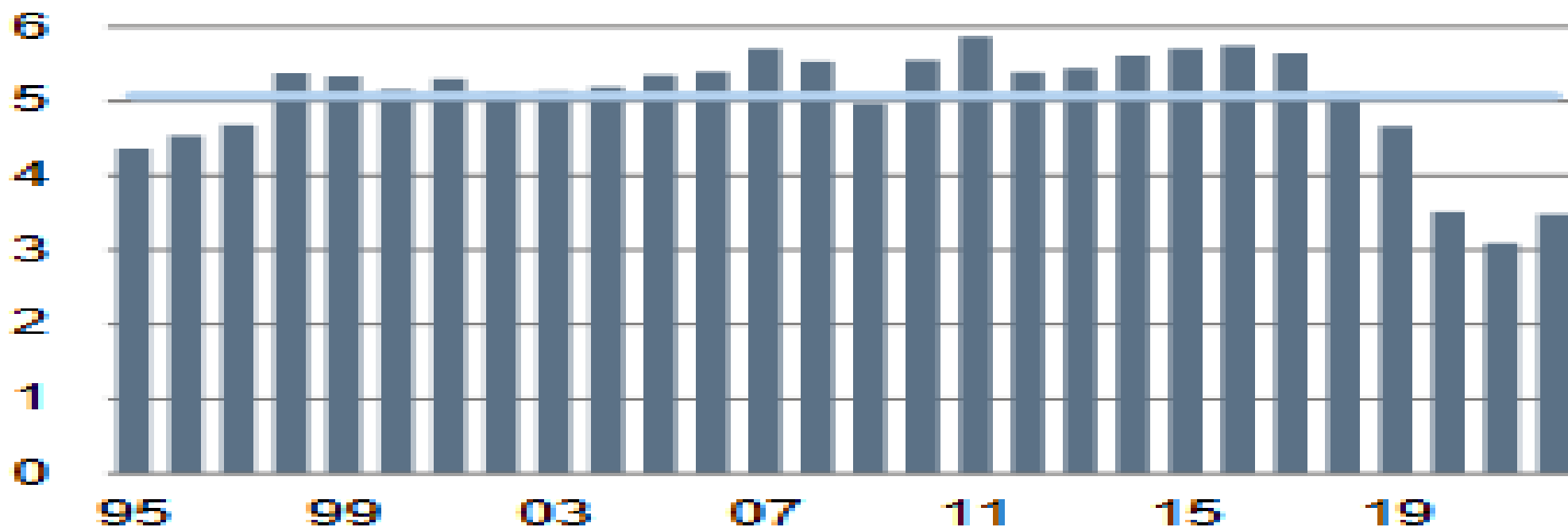
© ifo Institut

A németországi autógyártás alakulása a Német Autóipari Szövetség (VDA) adatai alapján

Autoproduktion auf historisch niedrigem Niveau

2

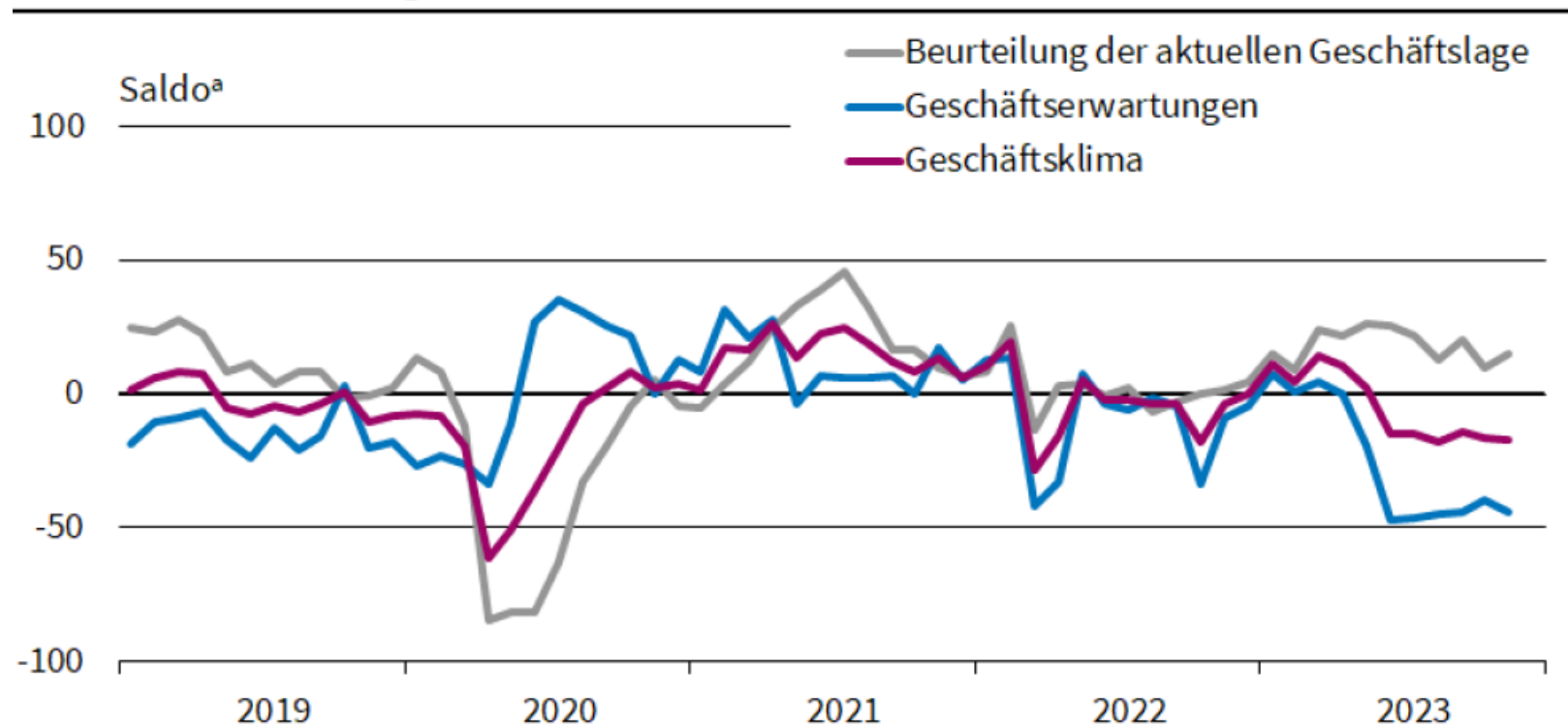
Pkw-Produktion in Deutschland, Mio.

Quelle: VDA

Az autóipar üzleti légköre az Ifo novemberi felmérése alapján

Geschäftsentwicklung in der deutschen Automobilindustrie

^a Saisonbereinigte Werte.

Quelle: ifo Konjunkturumfragen, November 2023.

© ifo Institut

A Creditreform felmérése a német vállalatok III. negyedévi fizetési magatartásáról

A gazdasági visszaesés ellenére a fizetési késedelmek minden ágazatban jelentősen, 7,6 napra csökkentek, szemben a 2022 harmadik negyedévi 10,5 nappal. „Első pillantásra úgy tűnik, hogy a német vállalatok a sok válság és bizonytalanság ellenére megbízható fizetők” (Patrik-Ludwig Hantzsch, a Creditreform vezető közgazdásza.)

A szövetségi tartományok különösen Baden-Württemberg (6,8 nap), Rajna-vidék-Pfalz (7,1 nap) és Bajorország (7,2 nap) vállalkozásai fizettek a leggyorsabban, a skála másik végén Brandenburg (9,1 nap), Mecklenburg-Elő-Pomeránia (9,2 nap) és Berlin állt 10,6 napos késéssel.

A gazdasági szektorok között is jelentős különbségek vannak. A megemelkedett kamatok és a magas építési költségek miatt szenvedő építőipar vállalatai fizettek messze a legrosszabbul. Az ő fizetési késedelmük csak 1,7 nappal, 12,3 napra javult. A fém- és villamosipari (6,1 nap), a fogyasztási cikkeket gyártó (5,9 nap) és a vegy- és műanyagipari vállalatok (mindössze 5,3 nap) jóval rövidebb alatt teljesítik fizetési kötelezettségeiket.

2023-ban emelkedett a létüket veszélyeztetve érző vállalatok aránya

- Egy, az *Ifo intézet* által készített felmérés szerint ez idő szerint a német vállalatok 6,8 százaléka érzi úgy, hogy gazdasági létét veszély fenyegeti. Az előző hasonló, 2023. januári felmérésben ez az arány 4,8 % volt. „A gazdasági gyengesége a vállalati fizetésektelenségek emelkedésében is tükröződik”, (*Klaus Wohlrabe* kutatásvezető).
- A főbb ágazatok sorában különösen a szállítási és logisztikai cégek (14 %), a munkaerő-közvetítő ügynökségek (13,9 %) és az energiaigényes vegyipari vállalatok (12,5 %) számoltak be gazdasági aggodalmakról. A kiskereskedelem (10,3 %) szintén továbbra is súlyosan érintett. „Sok kiskereskedő még mindig érzi a fogyasztók visszafogott költekezése hatásait”, mondta a kutatásvezető. Az építőiparban a magukat veszélyeztetett helyzetben lévő vállalatok aránya az év eleji 5,1-ről 8,9 %-ra emelkedett.
- A kereslet, illetve a megrendelések hiányát a veszélyeztetett vállalatok 35, a gazdasági környezet megnehezülését 27, az inflációt 24, míg a jelenlegi politikai magatartást 14 %-a nevezte meg a létét fenyegető veszély okaként.

A német ipar strukturális kihívásai

Forrás: a Szövetségi Gazdasági és Klímavédelmi Minisztérium decemberi havi jelentése

- **Geopolitikai fordulópon:** Az Ukrajna elleni orosz agressziós háború fordulóponot jelent. Az energiaárak folyamatos emelkedésével ez a fordulópon már most is kézzelfogható hatással van az iparágunkra. Ezek azonban csak a nemzetközi geopolitikai és gazdasági valóság mélyreható változásának legújabb megnyilvánulása. Az elmúlt három évtizedet a piac által dominált, ugyanakkor szabályokon alapuló globalizáció jellemezte. Az elmúlt években azonban a geopolitikai és geo-ökonómiai konfliktusok teljes erővel visszatértek a gazdaságpolitikába. A kereskedelem, a technológia és az iparpolitika ennek a konfliktusnak az eszközei.
- **Elhanyagolt telephelyi tényezők:** A telephelyi feltételek romlottak, részben azért, mert a szükséges reformok és beruházások hosszú időn keresztül elmaradtak: A megújuló energiák bővítését nem hajtották elég határozottan előre, az infrastruktúra nem újult meg kellőképpen, veszélyes gazdasági függőségek alakultak ki, a bürokrácia sok területen elburjánzott, a szakképzett munkaerő hiányát nem kezelték határozottan.
- **Átalakulás a klímasemlegesség felé:** Az éghajlati válság határozott fellépést igényel. A klímasemlegességre való áttérés és az ehhez kapcsolódó és az ezzel járó jólétünk megújulása közép- és hosszú távon lehetőségeket kínál, de az átmenet során az ipar és a munkavállalók számára jelentős erőfeszítéseket és költségeket is igényel.

2023. nov. 15. A szövetségi alkotmánybíróság alkotmányellenesnek nyilvánította a koronavírus-adósságnak a klímaalapba való átváltását. (Forrás: Magyar-Német Intézet)

A Szövetségi Alkotmánybíróság semmisnek nyilvánította a jelenlegi kormánykoalíció (SPD-Zöldek-FDP) vitatott pótköltségvetési törvényét, ami még a 2021-es évből fennmaradó 60 milliárd euro felhasználatlan hitelre vonatkozott. Akkoriban a szövetségi kormány (CDU-SPD) ugyanis hitelt vett fel a koronavírus-válság súlyos gazdasági következményeinek enyhítésére, amelyhez még az Alaptörvényben rögzített adósságfék (Schuldenbremse) alól is kivételt tett. Ez veszély-, illetve vészhelyzetekben alkotmányosan megengedett, mint az például az Oroszország ukrajnai inváziója után bejelentett 100 milliárd eurós fegyverkezésre költendő különalap esetében is történt. A hitelből azonban 60 milliárd eurót nem költöttek el a világjárvány idején, így 2021-es év végén újonnan felálló jelzőlámpa-koalíció 2022-ben pótköltségvetést nyújtott be visszamenőleges hatállyal a 2021-es költségvetési évre a fennmaradt összeg felhasználására. Ennek értelmében a pénzt a kormány egy klímaalapba, az ún. Éghajlatváltozási és Átalakítási Alapba (KTF) csoportosította át. Ez ellen nyújtott be az Unió-pártok Bundestag-frakciója alkotmányossági panaszt, amelynek az Alkotmánybíróság helyet adott, kimondva, hogy a jelenlegi kormánykoalíció eljárása több pontban is sérti az Alaptörvényt. Az egyik ilyen alapelv, hogy ha a Bundestag elfogad egy pótköltségvetést, akkor azt nem fogadhatja el visszamenőlegesen az előző évre vonatkoztatva, tehát a pótköltségvetést a parlamentnek az adott költségvetési év végéig el kell fogadnia. Az Alkotmánybíróság azt is kifogásolta, hogy a jogalkotó nem indokolta kellőképpen a 60 milliárd euró átcsoportosítását az éghajlati alapba, hisz csak megfelelő indokkal lehet eltérni az adósságfék szigorú előírásaitól. Így az ítélet értelmében a Bundestag által 2022-ben elfogadott pótköltségvetési törvény semmis, mert azt alkotmányellenes módon fogadták el.

Az Alkotmánybíróság döntése keserű vereség a szövetségi kormány számára, mert ezt a 60 milliárd eurót fixen betervezte, elkülönítve azt különböző éghajlatvédelmet szolgáló projektekre, mint például fűtéscsere és felújítási, valamint a félvezetőipart támogató programokba. Továbbá az alkotmánybírák ítéletükkel most először döntöttek arról, hogyan kell értelmezni az Alaptörvényben szereplő adósságféket, és milyen feltételekhez kötik, ha a jogalkotó a megengedettnél több adósságot akar felvenni.

Magyar-német gazdasági kapcsolatok egyes főbb jellemzői

Németország Magyarország legfontosabb gazdasági-kereskedelmi partnerországa az exportban 27, az importban 25 % körüli részaránnyal. (Megjegyzés: az *Európai Unió* 26 más tagországából *Németország* 16-nak a legfontosabb exportpiaca és 17-nek a legfontosabb import beszerzési forrása.)

A kölcsönös áruszállítások értéke a vizsgált időszakban – 2020, a koronavírus-járvány éve kivételével – évről évre emelkedik.

***Bajorország* önállóan is a *Magyarországon* előállított exporttermékek legfontosabb felvevőpiaca. (Két délnémet tartomány részesedése a *Németországba* irányuló magyar kivitelben meghaladja az 50 %-ot.)**

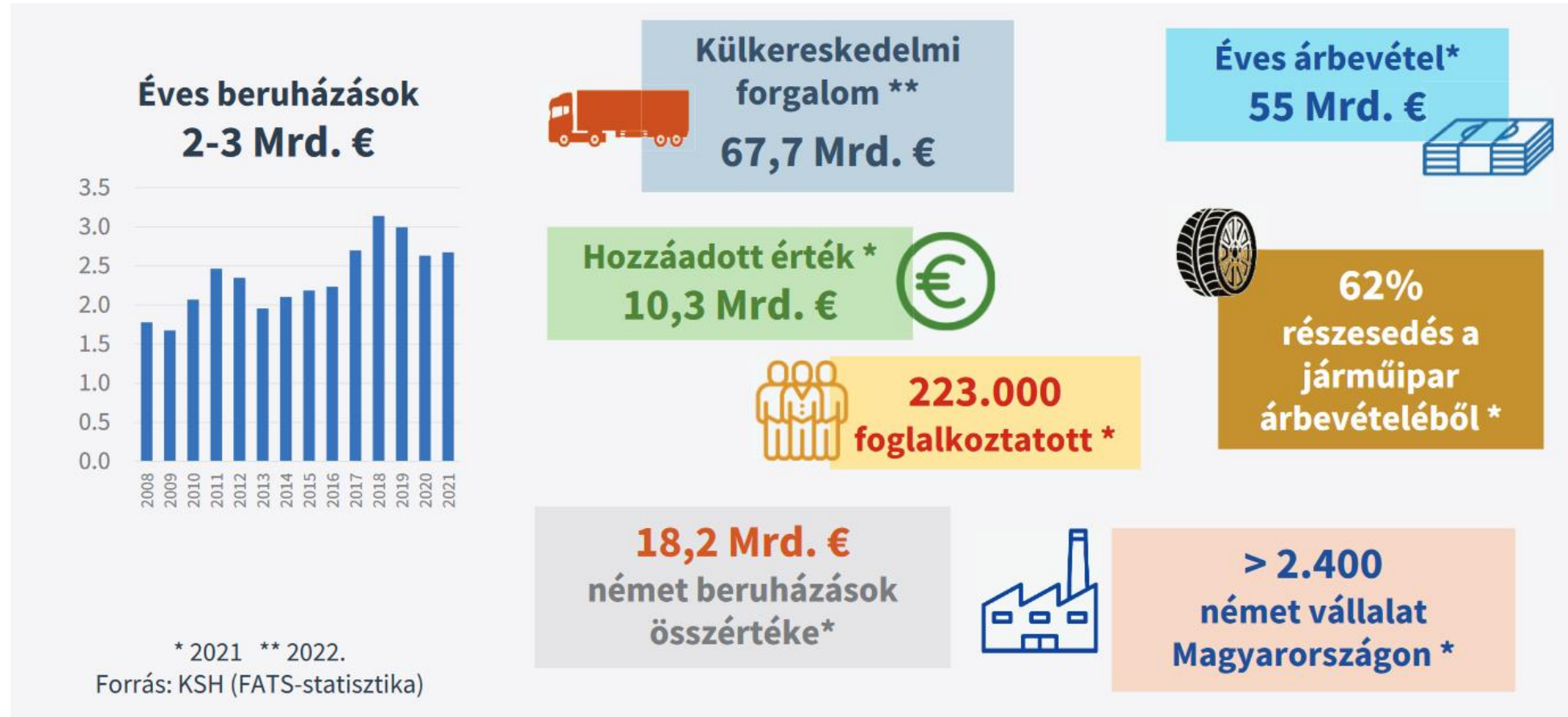
A keleti tartományok részaránya a *Németországba* irányuló teljes magyar kivitel kb. 10 %-a, s ennek mintegy három ötöde *Szászországba* irányult.

***Németország* 20 %-ot meghaladó részesedéssel (továbbra is) a legfontosabb külföldi befektető.**

A magyar-német áruforgalom – fontosabb tartományok 2022-ben a Szövetségi Statisztikai Hivatal előzetes adatai alapján

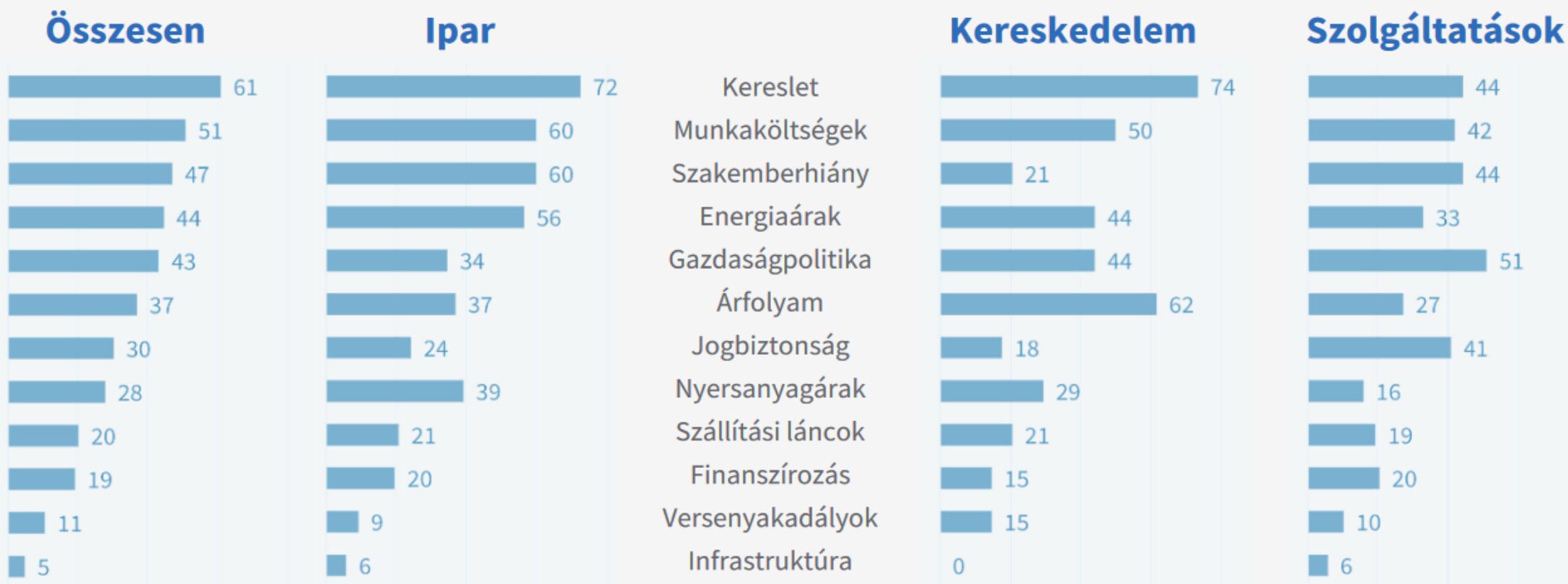
Megnevezés	Magyar export Millió €	Részarány, %		Megnevezés	Magyar import Millió €	Részarány, %
Teljes forgalom	33.843,7	100,0		Teljes forgalom	32.207,6	100,0
Ebből						
Bajorország	11.544,6	34,1		Baden-Württemberg	5.475,6	17,0
Baden-Württemberg	7.053,5	20,8		Bajorország	4.837,0	15,0
Észak-Rajna-Vesztfália	3.620,0	10,7		Észak-Rajna-Vesztfália	4.578,4	14,2
Alsó-Szászország	3.206,1	9,5		Alsó-Szászország	2.226,0	6,9
Hessen	1.979,6	5,8		Hamburg	2.190,0	6,8
Szászország	1.979,4	5,8		Hessen	1.666,9	5,2
Rajna-Pfalz	1.071,7	3,2		Szászország	908,5	2,8
Schleswig-Holstein	548,2	1,6		Rajna-Pfalz	854,0	2,7

A német érdekeltségű vállalatok helye a magyar gazdaságban a DUIHK gyűjtése alapján

A német érdekeltségű vállalatok üzleti kockázatai ágazati bontásban, a DUIHK őszi konjunktúra-felmérése tükrében

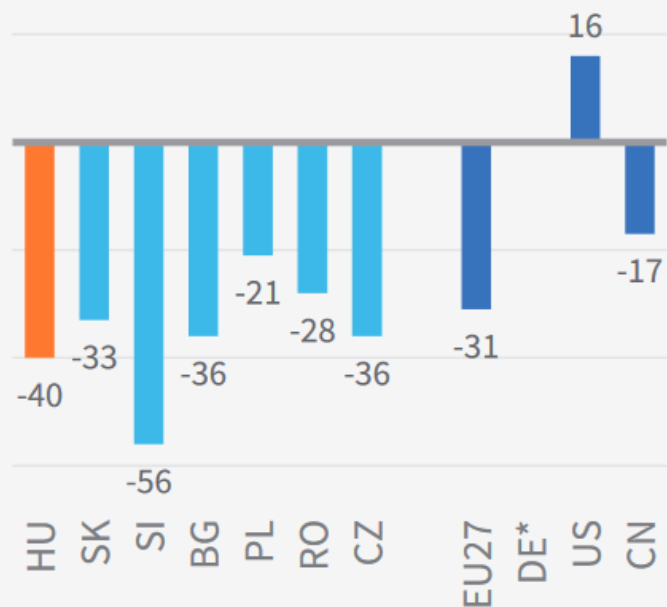
Hol látja a legnagyobb kockázatokat saját vállalatának fejlődésében az elkövetkező 12 hónapban? (többes jelölés, arányok %-ban)*

* Az említések százalékos aránya a résztvevők teljes számához viszonyítva

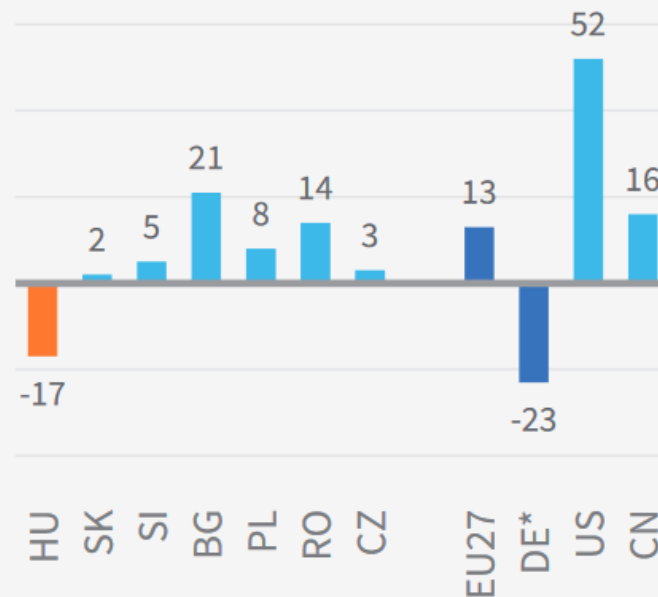
A DUIHK őszi konjunktúra-felmérésének egyes főbb eredményei nemzetközi összehasonlításban

Nemzetgazdasági várakozások

Egyenlegek *

Saját üzleti várakozások

* Pozitív és negatív válaszok egyenlege, százalékpontokban kifejezve

2023. május 15-17. *Európai Parlament* költségvetési ellenőrzési bizottsági küldöttség budapesti látogatása (két német EP-képviselő vezetésével, illetve részvételével)

Monika Hohlmeier: „Tájékoztattak minket – természetesen nem a kormánytagok – arról, hogy egyes cégeket megfélemlítenek azzal, hogy váratlan látogatót küldenek rájuk ... vagy éppen indokolatlan gyakori adóellenőrzést hajtanak végre, majd indokolatlan büntetést szabnak ki rájuk vagy értelmetlen követelést fogalmazznak meg annak érdekében, hogy a kiszemelt vállalkozást meg tudják szerezni.”

„Die schlimmsten Geschichten hören die Abgeordneten aus dem Mund europäischer Firmenrepräsentanten. Die Manager leiten Niederlassungen deutscher, österreichischer oder französischer Firmen und berichten hinter den Kulissen, wie sie mit Schikanen überzogen und unter Druck gesetzt werden, Firmenanteile an regierungsnahen Oligarchen abzugeben.”
(www.tagesschau.de)

„Anton Hofreiter: Magyarországon továbbra is megy a kiszorítási a német cégek ellen” (Forrás: HVG 360, jún. 27.)

Anton Hofreiter zöldpárti EU-képviselő a *Spiegel*nek: *Magyarország* úton van afelé, hogy tekintélyuralmi rendszerből maffiaállam legyen. A *Fidesz* arra igyekszik rávenni jó pár német társaságot, hogy adjanak túl a vállalkozásukon. Megzsarolják őket, hogy érték alatt váljanak meg az üzemeiktől. A német gazdaság, de a politika is visszatérően panaszkodik amiatt, hogy a magyar fél illegális eszközöket igénybe véve paterol ki a német cégeket, vagy legalábbis megpróbálja őket rávenni, hogy menjenek isten hírével.

A magyar kormány ugyan alacsony adókkal és bürokráciamentes eljárásokkal továbbra is kényezteti a német autógyárakat, más német gazdasági tényezők viszont – stratégiaileg fontos ágazatokban – a bőrükön érzik az orbáni államosítás következményeit. Igen nagy nyomás nehezedik még olyan jelentős piaci szereplőkre is, mint a *Lidl* vagy a *Telekom*. A jogállam megsértése miatt a *Bizottság* többmilliárdnyi támogatást fagyasztott be, tovább kell menni: új szankciós rendszereket kell kidolgozni, mert meg kell védeni az egységes piac mechanizmusait.

Monika Hohlmeier (CSU), a *Költségvetési Ellenőrzési Bizottság* elnöke: a magyar miniszterelnök kleptokrata vonásokat mutat. A *Fidesz* politikai rendszerében lábbal tapossák a jogállami elveket. Sikeres külföldi társaságok kénytelenek azzal számolni, hogy felbukkan egy oligarcha, aki meg akarja kaparintani azt, ami pedig az övék.

A magyar-német gazdasági-kereskedelmi kapcsolatok adottságai, lehetőségei, esélyei, kilátásai

Kormányközi kapcsolatok lebénultak.

A magyar-német áruforgalom vélhetően tovább emelkedik (többek között a debreceni BMW-gyár és más, nem német tulajdonú magyarországi üzemek tevékenysége megkezdésével).

Magyarország, mint befektetési telephely hírneve romlott, ami fékezi a német működőtőke beáramlását, de a német vállalatok beruházási aktivitása tovább fejlődik (Bosch, Kirchhoff, Volkswagen, stb.)

Németországi konjunkturális feltételek alakulása és a német gazdaságnak a világ-, illetve az európai gazdaságban betöltött pozíciója kedvezőtlenül alakul az oda irányuló magyar kivitel szempontjából és nemzetközi összehasonlításban is kedvezőtlen a Magyarországon tevékenykedő német érdekeltségű vállalatok üzleti várakozásainak megítélése.

A kapcsolatok/forgalom bővítésének egyik akadálya: az exportőr magyar ágazatok versenyképességi hiányosságai (pl. élelmiszeripar)

Indokolt a szakmai együttműködés erősítése – többek között – a környezetvédelem, az energetika, a digitalizáció és általában az innováció területén, továbbá az egyes tartományokhoz fűződő kapcsolatok erősítése

Köszönöm

a figyelmet!

Juhasz.imre @ yahoo.de